

BUITEN

29^E JAARGANG N°. 23

ZATERDAG 8 JUNI 1935

BOSCHVIJVER

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

BOSCHVIJVER (ILL.)	BLZ. 265
DE OKAPI, DOOR RENÉ GOUZY.	BLZ. 266—267. 276
REIZEN IN TRIPOLI (GEÏLL.) (I), DOOR LUCIE M. PIERSON-FRANSSSEN (ELLEN FOREST)	BLZ. 268—269
JUNI IN DE DUINEN (GEÏLL.) (I), DOOR M. BARENDRECHT-HOEN	BLZ. 270—174
ZES OUDE PROEFLOKALEN EN SLIJTERIJEN TE AMSTERDAM (GEÏLL.) (SLOT), DOOR WILLY VAN DER TAK	BLZ. 273—275
OP HET ROTENTURMSCHLÖSSL (GEÏLL.), DOOR M. VAN ITTERSUM-VAN ITTERSUM	BLZ. 275—276

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, is verboden.

DE OKAPI

DOOR RENÉ GOUZY

MEI, Juni November! Precies zeven maanden, dat hij daar alleen op dien post zit. De man moet absoluut terugkeeren. Hij is al niet meer heelemaal goed bij 't hoofd Kijk toch eens wat hij schrijft, Hansen".

Hoofdschuddend stak kapitein Vallée, de chef der zône van Lindi, zijn onderkommandant, een langen, bloedarmen Deen met witblond haar, een vierkant verkreukeld en vuil stukje papier over de tafel toe.

„Wat zeg je daarvan, m'n waarde?"

Met een snellen, onverschilligen blik vloog de onderluitenant over de regels. Op zijn wat somber, echt noordsch gezicht, verscheen een zwak lachje. Hij haalde de schouders op en zei slechts:

„Okapi! Een beetje krankzinnig is-ie, die Vanimpe!"

Toen verzonk hij weer, voor zich uit starend, in zijn stomme overpeinzingen.

Hij was inderdaad een beetje krankzinnig, die Vanimpe, over wien de kapitein gesproken had. „Voor eenige weken" naar den post Kisenge aan den rand van het oerwoud gedetacheerd, had hij daar met goede resultaten de ontginning ter hand genomen en koffie en rubber aangeplant. Toen had hij om zes weken verlenging van zijn verblijf aldaar verzocht en daarna nog eens voor drie maanden. Met verscheidene latere verlengingen van zes weken en drie maanden telkens, had hij tenslotte daar anderhalf jaar doorgebracht, zonder ooit een blanke te zien, of ander bericht van zich te zenden dan zijn maandelijksch rapport. De kapitein, die de zaak niet goed vertrouwde, had bij een inspectiereis ook den post Kisenge bezocht en daar alles in orde gevonden. Vanimpe, die, terloops gezegd, nooit heel opgewekt of spraakzaam geweest was, had gedurende het geheele, een week lang durende oponthoud van zijn chef nog geen twintig woorden gesproken. Bij het samenleven met de inlanders, zijn boys, honden en apen had hij het gebruik der Fransche taal bijna verlerd, ja, bijna het spreken heelemaal. Hij leefde slechts wat op, wanneer het gesprek op de okapi kwam. Ja, de okapi!

Als hartstochtelijk jager had hij gezworen, Afrika niet te zullen verlaten zonder in zijn koffer het gewei van een dier groote, zoo uiterst zeldzaam en moeilijk te naderen antilopen mee te nemen. Hij zou dit wild met eigen hand schieten.

In den brief, dien hij den kapitein schreef, verzocht hij te Boma nog een verlenging van zijn verblijf te Kisenge van zes maanden te willen bewerkstelligen, om den post wat uit te breiden en zelf het toezicht te kunnen houden op den oogst, verzekerde hij. Daarmee waren zijn vijf jaren Kongo-dienst ten einde. Zestig maanden!

„Nee, dat gaat toch heusch niet", vond Vallée. „Daar ga ik nooit op in. In veertien dagen heeft Vanimpe mijn ant-

woord Je hoort in het depôt, beste jongen je moet je eerst weer eens wat civiliseeren. vóór je naar de kust komt en naar huis gaat! Kijk me die kerel! gek als hij al is, wil hij daar nog zes maanden heelemaal alleen blijven! Nee — nooit!"

„Je kunt gaan, Hansen, als je wilt", voegde hij aan zijn woorden toe en wendde zich naar zijn metgezel om, die uit zijn overpeinzingen opgeschrikt opsprong.

Den volgenden morgen marcheerde korporaal Tjeba, een reusachtige Senegalees en de gewone koerier der zône, naar Kisenge, naar den adjudant Vanimpe, met een brief, die dezen het bevel gaf, den post zonder uitstel aan zijn zwarten wachtmeester over te dragen en binnen dertig dagen zich te Lindi te melden. Wat die verlenging van verblijf betrof, hierover zou nader beschikt worden.

Op den top van een kleine bodemverheffing, een ruimte van ongeveer duizend vierkante meter kort tevoren omgevoerd werkt bosch, stonden, omgeven door een heg van vergiftige Euphorbia's met wild groeiende takken, de paar hutten van Kisenge, Vanimpe's koninkrijk. Nog zag men de geweldige, bij den grond omgehouden en reeds met klimplanten overwoekerde boomstompen van het vroegere woud.

In een hoek der omheining was een zoogenaamde „mirador" opgericht uit ruw gehouwen balken, waarop onafgebroken een schildwacht op uitkijk stond. Van daar af was de omgeving van den post goed te overzien. Dikwijls klom de adjudant, wanneer de dag ter kimme daalde, op dezen hoogen uitkijkpost.

Vóór hem, naar het Westen, lag een onmetelijke oceaan van groen: het oerwoud. Alle schakeeringen, alle tinten, alle graden van groen waren daar vertegenwoordigd. Het kleurengamma liep van glanzend licht smaragdgroen tot het diepe, zwartachtige zeegroen. Aan den verren horizon verbleekte het aquamarijn tot een vaal olijfgroen en sloot af met een lichtbruin, dat langzaam zich verloor in een lichtroestkleurigen nevel. Langen tijd staarde Vanimpe's oog naar de golven van deze geheimzinnige oneindigheid.

Toen wendde hij zich om. In het Oosten ontmoette de blik een landschap, dat niet zoo somber neerdrakte als het oerwoud. Daar lag, op mooie avonden zichtbaar, de sneeuwpyramide van den Ruwenzori, dien de dalende zon in zacht rose- en malvekleurige sluiers hulde. Het volle groen van den voorgrond was in levendige tegenstelling met deze tusschentinten. Van den hoogen, van sneeuw glinsterenden top gingen met gras bedekte hoogteruggen omlaag, en volgden in oneindige rij lagere toppen en inzinkingen. Hier en daar steeg lichtblauwe rook loodrecht omhoog naar den hemel.

Door dit rust ademende landschapsbeeld vol wonderlijken vrede voelde zelfs de bullebijterige adjudant onbewust zich zacht gestemd worden. Diep zuchtend, treurig, zonder te weten waarom, keerde hij naar zijn hut terug. De nacht brak aan.

Op den morgen van den twaalfden dag, tegen elf uur, presenteerde Tjeba zijn geweer voor Vanimpe en overhandigde hem een klein, in grijs linnen gewikkeld en met touw omwonden pakje, dat hij uit zijn patroentasch te voorschijn bracht.

„Een mukanda van Bwana Ndeke (Een brief van heer Vallée) méléde hij den blanke, die onverschillig en zonder haast de zending opende. Reeds sedert langen tijd kreeg Vanimpe geen bericht meer uit Europa. Hij was weduwnaar, alleen op de wereld en had geen vrienden. En sedert vele maanden had hij geen courant meer doorgebladerd.

Met den brief van zijn zône-chef in de hand ging hij zitten. Zijn toch reeds droefgeestig gezicht versomberde nog meer. Hij stiet een doffe verwensching uit.

„Binnen dertig dagen", bromde hij: „Goed . . . ik zal er zijn. Maar eerst wil ik mijn okapi. En ik zal dien krijgen. Al stond de onderste steen boven!"

Zonder een verder woord zond hij Tjeba met een gebiedenden wenk heen en trad zijn hut binnen. Nadenkend, met gefronst voorhoofd, wierp hij zich op zijn veldbed.

Een week was voorbijgegaan. Vanimpe's humeur werd steeds slechter, zoodra hij aan de afreis dacht. Hij kookte van woede.

Maar er is een Voorzienigheid voor Nimrods.

Op den achtsten dag verscheen bij het aanbreken van den

dag Jackie, de oude wachtmeester van Cape-Coast, die hem tot factotum en vertrouwensman diende, en deelde zijn postchef mee:

„Bweri-Bweri, de Akka, weet van een okapi, een héél groote . . . mtoekoea sana, Bwana! Hij heeft het een van de vrouwen gezegd. Een okapibok, een oude. Zóó hoog . . .” voegde hij er bij en hief de blauw getatoeëerde hand vijf voet van den grond.

Vanimpe was met een ruk opgesprongen en liet een voldaan gegrom hooren. Tot dusver hadden de rondom wonende dwergen óf uit bijgeloof óf uit onwil steeds geweigerd, ook maar eenige inlichting te geven over het geheimzinnige wild, ofschoon de post op goeden voet met hen stond en maniokmeel, kralen of shoka's (ijzeren haken) ruilde tegen versch vleesch, waarvan de dwergen steeds rijkelijk voorzien waren.

„Haal Bweri dadelijk, en breng hem dood of levend, versta je?” riep Vanimpe opgewonden, bijna buiten zichzelf, den wachtmeester toe. Deze verdween.

Nerveus trommelde de onderluitenant met de vingers op de tafel. Met een plotselinge beweging nam hij zijn Winchestergeweer van den wand. Nauwgezet onderzocht hij het wapen; zijn handen beefden. Toen bekeek hij de patronen.

Intusschen groeide zijn ongeduld. Hij liep van den drempel naar zijn bed, van zijn bed naar den drempel.

„Eindelijk!” riep hij. „Kom hier, Bweri!”

De lenige dwerg met de kleine handen, die slap langs de dijbeenen neerhingen, naderde wantrouwend en trotsch tegelijk. Zijn oogen dwaalden snel door het vertrek. Het olijkleurige gezicht echter bleef gesloten.

„Heb je een okapi opgespoord? . . . Jawel, jawel — ik weet 't. Men heeft 't me gezegd. Breng me op zijn spoor en je krijgt voor jou alleen een kist vol kralen, katoen en shoka's! . . .”

Een oogenblik glansden de oogen van den pygmeë begeerig. Maar terstond keek hij weer even gelaten voor zich en haalde de schouders op.

„Okapi?” vroeg hij met de uitdrukking van iemand, die niet begrijpt. „Okapi . . . Weet niets!” verzekerde hij en schudde het hoofd op en neer ten teeken van heftige ontkenning.

Vanimpe stampvoette.

De wachtmeester, die het tooneel bijwoonde en lang in de wouden gewoond had, meende te moeten ingrijpen:

„Hij weet precies waarover het gaat, Bwana. Maar hij wil 't niet zeggen. Hij wil niet, dat de blanken zijn fetisj dooden. Stellig?”

„Dat zullen we zien!” schreeuwde Vanimpe, bleek van woede. „Hij weet niet, wat een okapi is . . . en dat, wat is dat?” onderbrak hij zich en greep en schudde hoonend den kleinen man — die als een twaalfjarige jongen tegenover een reus voor hem stond — bij den gordel, welken de dwerg nauwsluitend om de heupen droeg en die nu scheurde.

„Wat is dat dan?” herhaalde Vanimpe.

Door het dichtbehaarde gordelvel van mooie, roodbruine, goudglanzende kleur liepen lange witte en blauwige als metaal glanzende strepen. Een okapivel, of in elk geval een deel ervan.

De pygmeë had intusschen, gereed toe te springen, een beweging van tegenweer gemaakt. Terstond echter bedwong hij zich weer. Onbeweeglijk, zonder een woord, strekte hij de hand naar den gordel uit, dien de blanke hem heftig voor de voeten wierp.

„Wil je me niet zeggen, waar de okapi zich ophoudt?” vroeg na een kort zwijgen Vanimpe nog eens. Hij was nu heel kalm.

Weer haalde de dwerg de schouders op. Hij antwoordde niet.

„Heel goed”, zei Vanimpe. — „Jackie, mijn nijlpaarden-zweep!”

De Akka trachtte met een sprong te ontkomen, maar de ijzeren vuist van den blanke greep hem.

„Jackie”, zei de onderluitenant, „om te beginnen tien slagen”.

„Maar zachtjes aan . . .” voegde hij er gedempt in 't Fransch aan toe.

Twee zwarte soldaten hielden den kleinen man vast, die zich woedend verweerde. Toen richtte Bweri zich knarsetandend op en wierp een starren blik op den blanke.

„Aha, dus toch”, zei de adjudant opgelucht. „Hij bezint zich nog eens goed”. Heel bleek had hij zich afgewend.

„Ben je van plan nu te praten, kerel?” vroeg hij den dwerg.

Zonder een woord van klacht, met een woeste uitdrukking op het afschuwelijk vertrokken gezicht, strekte de pygmeë een sidderende hand naar den horizon uit.

„Kesjo — morgen, wanneer de zon daar boven staat, zal ik je halen”, zei hij eenvoudig.

En voor men er op bedacht was, was hij verdwenen.

„Houdt 'm, houdt 'm dan toch!” jammerde Vanimpe.

„Waarom hebben jullie 'm laten ontsnappen, domkoppen!” voer hij tegen den wachtmeester en de twee zwarte soldaten uit. „Je kunt er van op aan, dat-ie niet terug komt. Maar ik krijg 'm dan nog wel te pakken!”

„Bwana!” riep de boy, „Bweri-Bweri is er!”

Het was den volgende dag, twee uur in den middag. Vanimpe had dien morgen in koortsachtige opwinding iedereen op den post afgesnauwd. Nu stormde hij zijn hut uit. Zijn gezicht klaarde op.

„Hij is dus waarempel toch gekomen!”

Met een vriendelijke beweging greep hij de smalle hand van het kereltje.

„Zie je die mooie bijl, Bweri? Zie je die roode kralen?” vroeg hij den pygmeë, die in deemoedige houding voor de hut stond. „Die zijn voor jou, zoodra de okapi hier is. Begrepen?” —

Bweri en de blanke waren samen heengegaan. Alleen. Want om den fetisj-antiloop, den okapi, niet te verschrikken, moest men in zoo klein aantal zijn als mogelijk was, had de dwerg verklaard.

Na het verlaten van den post drongen de beide jagers het donkere gewelf van het woud binnen, waar doorheen slechts een paar gedempte zonnestrallen vielen. Een marsch van een half uur bracht hen bij een open plek, waar de armzalige hutten der pygmeëën stonden. Vrouwen braadden in hurkende houding hun stukken vleesch. Een oogenblik hield de dwerg halt, om een stamgenoot een paar vragen te stellen. Deze maakte met het hoofd een bevestigende beweging.

Vanimpe had echter haast.

„Voorwaarts! Voorwaarts! Verder! . . . Je kunt hem dat allemaal straks vertellen, Bweri. Kom!”

En de beide mannen zetten, achter elkaar loopend, hun marsch voort. Langzamerhand werd het bosch lichter. Tusschen de stammen zag men in de verte invallende zonnestrallen. De boomen stonden minder dicht opeen. Het net der lianen werd lossen. Spoedig kwamen zij in het volle licht, in de volle zon. Zij waren aan den rand van het oerwoud, den oostrand. De westrand lag honderden mijlen ver weg aan den Oebangi.

Niettegenstaande zijn ongeduld bleef Vanimpe een oogenblik staan. Een minuut lang snoof hij met volle teugen de zuivere, krachtige lucht op, die van de verre bergen kwam.

Maar de blanke had haast. Langen tijd nog ging het voorwaarts. Eindelijk draaide de vooroplopende Bweri zich om en legde ten teeken van zwijgen den vinger op de lippen. De adjudant naderde een waterplas met moerasigen toegang, die door reusachtige, compacte rietmassa's omgeven was. Plotseling schoot met veel geruisch naast den blanke een prachtige flamingo de lucht in. De uitgespannen vleugels teekenden op den diep-blauwen hemel eerst een felroode, in teer rose overgaande streep, die Vanimpe, den vinger aan den trekker van zijn wapen, een oogenblik met de oogen volgde. Hij dacht echter aan den okapi en schoot niet.

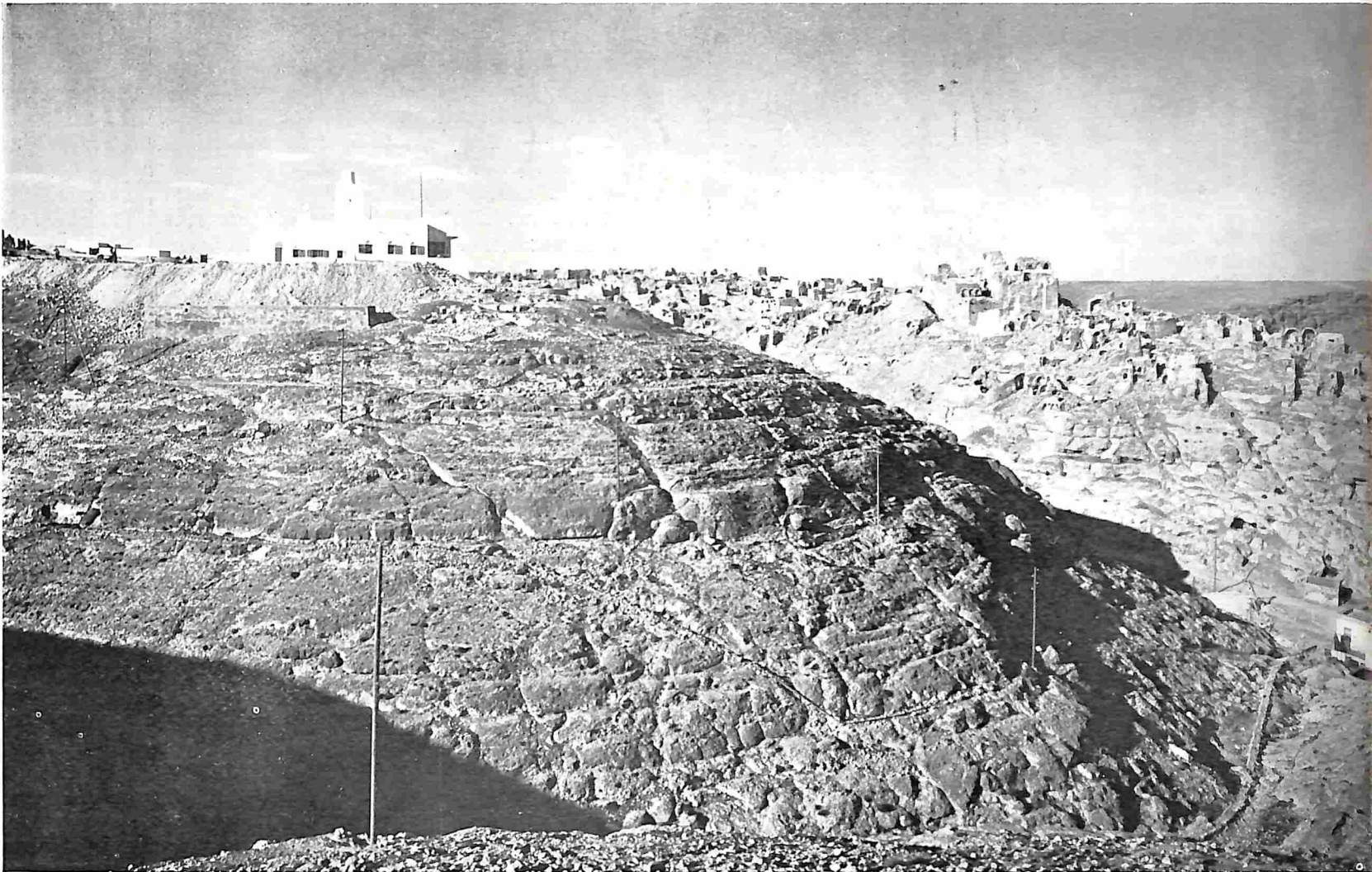
De zon stond reeds laag aan den horizon. Er woei een koele bries. En in het Oosten verschenen aan den hemel een paar flakkerende sterren. Diep zwijgen heerschte rondom.

Bweri was blijven staan. Met nauwelijks waarneembare beweging gaf hij Vanimpe een teeken, nader te komen. De blanke gaf hieraan gehoor.

Vóór hem strekte zich een pad uit, een soort nauwe gang, waarin de wilde dieren, wanneer zij zich naar de drinkplaats begaven, het aan weerszijden hoogopgroeijende gras platgetrapt hadden. Aan het einde van deze gang zag men achter een modderigen geul een waterplas, welks spiegel glansde in de laatste stralen der zon.

„Ga voorop!” fluisterde de Akka. „En maak geen geruisch, Bwana! . . .”

Zwijgend werkte Vanimpe zich door den nauwen doorgang. Bweri volgde hem op vijf pas afstand. Zijn oogen flikkerden boosaardig. (Slot op bladz. 276)

NALOET MET HET NIEUWE TOERISTEN-HOTEL

REIZEN IN TRIPOLI

DOOR LUCIE M. PIERSON—FRANSSSEN (ELLEN FOREST)

't IS een tocht van nog geen drie uur. Van Syracuse naar Tripoli. De blanke stad zeilde schuin onder ons weg. Toen daalden we in de haven. Waarom wordt nog zoo weinig gevlogen? Behalve het lawaai (waartegen watjes helpen) is het het minst vermeeiende middel van vervoer. Zijn Excellentie Italo Balbo, gouverneur van Tripolitanië, was één en al belangstelling. O, dat wilden we? Nu al naar Gadamès, vóór de hotels open waren? Hoe laat was het? Kwart voor twaalf? Vooruit dan maar — „ci penso iò” (ik zorg wel) jelui gaan eten, 'n paar noodige bullen pakken en om 2 uur precies weg. Maar weet wèl: 't is een zware tocht en één groot gevaar bestaat altijd: een panne en van dorst omkomen, dat is de woestijn, daarom hebben we onze Pullmanns besteld — alle comfort en géén gevaren! ☼ We togen op weg, met weinig bagage, veel water, veel vruchten, een blik biscuits, een officier van de carabinieri als escorte en een goed chauffeur. Wegen als een biljard. Een rit langs oasen en vruchtbare velden, waar vóór 5 à 6 jaar nog niets was. Arabieren met kameelen en muilieren, heel de schilderachtige wereld van het Oosten. Er passeeren Arabische cavaliërs op een snelle mehari, de lichte „raklà” (zadel) met de hooge, zilveren zadelknoppen over de dikke laag tapijten (de zabrak) die den rug van den kameel en tevens den ruiters beschermen. ☼ Hun bloote voeten gekruisd op den nek van den mehari, hun witte broeken en blanke baracano fladderend in den wind. Eindeloze olijfboomgaarden en cultuur van grape fruit, sinaasappelen, primeurs. Dan wordt het donker en glore in de verlaten landen de groene oogen van jakhals of vos. Hier en daar een kamp van wegwerkers, Arabieren en één Italiaanschen capo squadro; een cirkel van vuren, waartegen figuren afsteken, heen en weer loopend met een mysterieus doel. Soms komt, als 'n dwaallicht, een soort lantaarn uit een hol. We zijn in het gebied der Trochlodieten. Hier wonen menschen in hollen in den grond als konijnen in hun pijpen. De bovenste grondlaag, van 50 cm tot 2 m, is steen, daaronder komt zand — meters en meters en dan weer steen. Uit de zachte laag graven ze hun woning, laten boven een gat open voor lucht en licht. ☼ „We moeten vanavond nog in Naloet zijn”, zegt onze cicerone — voorbij

Dzjebel Nefoesa — maar in Dzjiado moeten we zien benzine te krijgen. Daar hebben we een militairen post. De weg blijft goed, behalve hier en daar, waar een wadi (riviërtje) overstroomd is en we lustig door water rijden. De weg is lang. En dan op eens, bij een draaien langs een bergweg, met de Tsjefara (Cefara) (vlakke) onder ons, zien we de lichten van Dzjiado. We zien ze als vlakbij, maar rijden nog wel $\frac{3}{4}$ uur eer we er zijn. 't Is nacht, een Oostersche sterrewacht, de nacht die lokt om naar het Zuiden te trekken, langs Nazra, Ettaliai en El Moor, de bekende bronnen, waar altijd groote karavanen liggen en een gedurig va et vient is — tot Sciati en Fezzan, de schoonste oasen die er bestaan. Vooral Fezzan met zijn terrasvormige palmenbeplanting, waarlangs de groote weg kronkelt, die het energieke Italiaansche gouvernement heeft aangelegd. ☼ Fezzan met zijn zwaar beladen dadelpalmen en zijn fel opspringende bronnen, waar de eeuwige nomaden even stilsthouden om hun kameelen te laten drinken. ☼ Soms staat tusschen de gewone kameelen een volbloed mehari — dadelijk herkenbaar aan de ongewone hoogte, de blanke vacht, aan het kleine hoofd met de roerend diepe oogen. Een flink lichaam, alleen de buik heel smal, als van een Afghaanschen windhond en nerveus tot het uiterste. De andere kameelen schijnen de superioriteit te voelen — want rustig gaan ze met den kop opzij, om den volbloed te laten drinken. Daar achter ligt de gele dorheid van de Ramla, de regionen van den dorst — met de wadi van Zoësam. ☼ Van tijd tot tijd, bij een kronkeling in den steilen bergweg, zegt de chauffeur: „De lichten van Tzjiada”. Dan verdwijnen ze weer, tot we er bijna niet meer in gelooven en berustend in de kussens wegzakken. Op eens zijn we er dan. Een blanke kazerne — een benzinepomp, mysterieuse muren, een lantaarn, die heen en weer bewegend naar den wagen komt. 't Is zeven uur. We hebben vijf uur gezeten en zijn blij even te mogen uitstappen. Officiëren stellen zich voor en we volgen hen. Ze komen net van dienst, zijn stoffig en moe. Maar in het kleine kamertje brandt een oergezellig petroleumlampje en een vuurtje knappert in den haard. De tafel is keurig gedekt, als in het beste restaurant, alleen is er geen zilver en porcelein — maar aardewerk en gerozilver en grove

glazen. ☼ Een voor een gaan ze weg om zich op te knappen, zoo snel mogelijk, want bezoek is altijd welkom. Een enorme bewondering voor deze mannen van de woestijn vervult ons. Niets staat tegenover hun zwaren plicht, niets dan het bewustzijn het Vaderland te dienen. 't Is Kerstfeest morgen en ze zijn ver van allen en alles en zeggen berustend: „Mek-toub”. Er is niets aan te doen! „Blijft u eten?” Neen, want te Naloet wacht men ons en we zijn al te laat. Een kop warme koffie en dan gaan we den nacht weer in: De maan is in het eerste kwartier, een hel oranje sikkeltje. We dommen in, om alleen even op te kijken als de chauffeur plotse-ling stopt voor een vos of 'n jakhals, die, verblind, vlak voor onze lichten oversteekt — of

als hij ons waarschuwt bij een groot kamp, waar de fantastische vuren achtergrond vormen voor nog fantastischer schimmen. ☼ De dzjibli (gibli) giert over bergen en vlakten. ☼ Het is ijskoud en we zijn blij, als ook nu weer het blanke Naloet van tijd tot tijd, bij een bocht, den nacht oplicht. ☼ Naloet, het onvergetelijke. We logeren bij den commandant van de vesting — in het kasteel. Hier is een stukje Westersche beschaving verdwaald geraakt. — Een vroolijk diner met officieren, die blij zijn bezoek te krijgen. De kapitein, die ons begeleidt, kent allen. Twaalf jaar is hij in de woestijn geweest. En hij vertelt van de wijde vlakte, waar in den zomer geen grasje groeit, die brandend wit ligt in horizontlooze wijde en waarop als edelsteenen de kleine zoutkristallen glinsteren, eenig leven in al dat doode. Van groote karavanen, die uit Zintan komen — en die soms, in een droog voorjaar, de bronnen van Nazri droog vinden en dan maar verder trekken over de brandende roode vlakten waaruit vlammen opstijgen naar een vlammenden hemel. Een dorre struik is dan een mijlpaal en een vreugde voor het oog. ☼ En overal verborgen gevaren en lokkende luchtspiegelingen. Hij vertelde van de brandende duinen van Ergh Zumam. „In den zomer, die hier 9 maanden duurt, is de woestijn een hel, de zon het helsche vuur dat niets levends gedooft;

NALOET IN TRIPOLITANIË

't is een spel van uitzenden en opvangen van gloeiend vuur, tusschen hemel en aarde. De „Hammada” is verlaten van einder tot einder, zelfs geen vogel waagt er zich en de vliegen sterven er. De Sehab, de nomade, schuwt de woestijn nooit — maar hoeveel duizenden lijken zijn in het zand begraven? Een karavaanweg, vandaag nog goed, kan morgen door een zandwind uitgewischt zijn. Dan blijven hun alleen de sterren als wegwijzers, doch die geven alleen richting aan — maar bronnen, bronnen moeten ze hebben. 't Is mij ook overkomen dat ik twee opgedroogde bronnen vond. Dan komen alle verhalen van bekende woestijn-tragediën zich aan je opdringen. Je trekt je baracano wat dichtër om je heen en bedekt je droge lippen nog beter met de zmalä. — Den mond niet droog laten worden. Een steentje zoeken en zuigen —” De kolonel, die al 19 jaar in Libia was, viel hem in de rede: „En dan na een dag van brandende dzjibli (woestijnwind), de nõg schroeiender nachten, als de felle sterrenhemel al de hitte terug haalt, die hij overdag afgestraald heeft. Mijn hemel, ja — en dan de maan, die door de opstijgende hitte omsluiërd schijnt en de gloeiende stilte als de dzjibli is gaan liggen. Ik weet niet wat ik liever heb. De wind, al schroeit hij, is tóch nog iets levends — maar die nachten, waarin je niet meer weet of je leeft of dood bent — en geen enkel rust-

punt voor de oogen; vlak, vlak, vlak — onder brandende zon of brandende sterren. Als je dan een bron of een put vindt met water ☼ De jongeren zullen het niet meer kennen. We maken overal posten, we hebben draadlooze en radio.... Natuurlijk, de karavanen in het binnenland zijn niet te redden als ze den weg verliezen of als alle putten droog zijn — maar er zijn wegen, autowegen, als ze die kunnen bereiken, hebben ze kans een camion te ontmoeten en water te krijgen. ☼ Opeens een stem: „Radio Roma-Napoli” We keken elkaar even aan en luisterden dan naar de berichten van de wereld. Vóór ons lag de woestijn — en de eenzaamheid was even opgeheven. ☼ Om 5 uur bulderde het kanon. 't Is Ramadan, en de Arabieren worden gewaarschuwd, géén bete en geen dronk meer tot zich te nemen tot de zon onder is. ☼ Doodalleen sta ik om half zeven op het groote terras en tracht niet te vergeten; dit wonder in mij vast te leggen.

IN HET BERBERKASTEEL TE NALOET

Blank ligt de stad, maagdelijk. Het Castello — en links sneeuw witte gebouwen met de kleine karakteristieke tinnen en daarachter, als een dorp uit een droom, een groot aantal goudgele, lage heuvels, elk met een bijna horizontaal gat, de toegangen tot de hollen waarin de Arabieren wonen. Tusschen die lage heuvels, hier en daar een blank huisje, van een Arabier die geld genoeg heeft den Europeaan te imiteeren. Voor de muren van het hel-witte Castello, met de felle elektrische Philipslampen, loopt een sombere schim op en neer, een bewegende vlek tegen het al-wit. Rechts belofte van zon; een oranje gloed en daarboven een pikzwarte wolk. Een hond blaft. Een ezel balkt. Ergens kraait een haan. Het is ijskoud, 't is dan ook 29 December!

Doodsche stilte en als griezelig anachronisme het knetterend tikken van het radiostation. 't Heeft sterk geijzeld, maar toch liggen onder de muren van het kasteel de kameelen en naast hen, dicht tegen hen aan, de Arabieren op hun dubbele, vierdubbele tapijten. Hoppen vodden tegen de bruine kameelbuiken. Stemmen, in de verte, in de bouwvallen van een dorp. Wanneer de leeme huizen instorten, bouwt niemand ze op. Waarom ook? Ze zetten een nieuw, ergens anders. Zoo staan, overal verspreid over de rotsen woestijn-zône, de schilderachtige bouwvallen — verlaten, behalve door een enkele, die zelfs te lui is om te verhuizen. Vaak drogen ook bronnen voor goed op of zoekt een „wed” een andere richting — dan moeten de nomaden wel weg en blijven weer ruïnen achter. — Oranje wordt geel, zwart wordt indigo blauw, de dag komt. De reveille wordt geblazen, de Italiaansche driekleur geheschen. Uit de openingen der hollen stijgen lange schimmen. — Dát is het wonder hier, dat de eeuwen zijn als jaren en dan nog jaren met uren als eeuwen. Ergens op een berg teekenen zich de bouwvallen af van het verlaten Berber-kasteel. Triestig tegen den violet-rozen ochtendhemel. Rondom het kasteel ruïnes van de verlaten stad. Lang hebben de Turken nog een deel van 't kasteel gebruikt om er hun buit op te

bergen en als om niet met die goede gewoonte te breken, brengen de bewoners er nu hun schatten aan olie, gerst, dadels, suiker, vellen en ranzige kaas, die ze opbergen in de honderden kleine cellen, welke met enorme sleutels gesloten zijn en waarover een wachter in sombere baracano waakt. Smalle stoepen met heel hooge treden, uitgevreten door vocht, door den tijd, en door het eeuwenlang geschuifel van bloote voeten, leiden naar de cellen, die elk als de zijne herkent aan de nummers. De Arabieren, Berbers, Askari, Bedouinen en Tocaregs zijn niet zoo vroolijk als anders. 't Is Ramadan en de profeet heeft het eten van 's morgens 6 tot 's avonds 6 verboden. Ze eten, rooken, noch drinken, spuwen zelfs hun speeksel uit, bevreesd dat Allah zich eens mocht vergissen en meenen dat ze dronken. Ze eten nu 's avonds en feesten in den nacht en zijn, nu de 26e dag gekomen is, doodmoe en suf. Om 6 uur zijn nu de straten verlaten. Op het pleintje van de Kasr, somber, donker, geheimzinnig — loopt dan alleen een schaap of een bokje of wacht

een ezeltje, kop tegen den muur, om binnengelaten te worden. Naloet ligt ietwat ver van zijn oase, die in terrassen bergopwaarts stijgt en geheel omgeven is door grijsgroene olijven en bedekt met zwaar, donkergroen gras. Alle tinten van grijs liggen over de olijven, zilvergrijs en grijsgroen, blauwgrijs en grijs dat in de verte bijna zwart schijnt. Vier uur. De avond is nog niet gevallen en de suffe Arabieren doen langzaam en vreugdeloos hun arbeid. Er zijn er, die er ellendig uitzien, dat zijn de echte Mohamedanen, die de woorden van Mohammed el Rassouli au sérieux nemen en ook 's nachts alleen het allernoodzakelijkste tot zich nemen. „Of 't lukken zal” — zegt de kolonel. We kijken hem verwonderd aan. „Wat?” „Ik wil een fantasia geven”.

Bevelen gaan van mond tot mond. We staan bij den ingang van de Kasr en wachten. Wachten beteekent hier niets, hier, waar tijd geen waarde heeft. En dan opeens vliegen ze voorbij in daverenden galop: Arabieren op hun felle hengsten — met hun zilversierde zadels, zilveren, breede stijbeugels, geborduurde zadeldekken. Als 'n storm werpen ze het stof op. Wanneer ze vlak voor ons zijn, schieten ze alrennend hun geweren recht in de lucht af en gillen: „Ouled! Ouled!” de kriegsroep. — „Ouled” is „maagd” en deze roep is misschien het eenige teken dat de vrouw in hun leven tòch meer is dan men zoo oppervlakkig zou denken. „Ouled! Ouled!” weer stuiven ze voorbij in angstwekkende vaart, „Ouled! Ouled!” vlugger en vlugger volbrengen ze den cirkel om ons en het kasteel. In hun delirium staan ze nu op hun smalle zadels, laden de geweren staande en in dolle vaart en schieten en gillen: Ouled! Ouled! En plotseling heb ik een visioen van dit volk in oorlog! Het zijn Tocaregs — de wreedste der woestijn-stammen. Duivels — prachtige, decoratieve duivels met oogen als brandende poelen. We hielden onzen adem in. — Twintig, dertig maal renden ze voorbij, in dolle vreugde en doller vaart, tot opeens, als door den bliksem getroffen, alles stilstond. Het mooiste paard kwam naar voren,

tot vlak voor me. Ik geloof niet dat ik laf ben, maar op wat nu gebeurde, was ik niet voorbereid. Vlak vóór mij liet de Tocareg zijn paard steigeren, zóó, dat ik tusschen de voorbeenen stond. Om Godeswil geen angst toonen, staan blijven! 't Duurde maar even; dan liet hij zijn paard alleen op de achterbeenen achteruit loopen tot ik vrij stond en opeens was hij weg, hij en de anderen. De fantasia was ten einde. (Wordt vervolgd)

RACHEL speelde eens voor zich alleen op het tooneel een scène uit „Angelo”. De haar bekende schrijver Arsène Houssaye kwam toevallig de zaal in. In den ban van het spel der tragédienne ging hij in een loge zitten. Denzelfden dag ontmoette hij Rachel weer bij wederzijdsche kennissen. „U hebt mij een groot genot geschonken”, zei hij dankbaar tegen haar. „U hebt gespeeld, alsof Aeschylus en Corneille in de zaal aanwezig waren en toch was er niemand”. „Pardon”, antwoordde de kunstenaar hofelijk. „U was er toch”. „En als ik er ook niet geweest was?” „Dan was ik er altijd nog geweest!”

JUNI IN DE DUINEN. BLOEIENDE MEIDOORN

SLANGENKRUID

JUNI IN DE DUINEN

DOOR M. BARENDRECHT—HOEN

IN Juni, als het groen van de bottende boomen een vaste, donkergroene zomerkleur heeft gekregen, als wegkant en wei zijn gemaaid en de zomergeur van het land over het land waait, als de vruchten in appel- en pereboomen gaan zwellen en de boer voorspellen kan of er al dan niet een goede oogst te verwachten valt, wordt het de mooiste tijd van onze Hollandsche duinstreek. April en Mei brengen hier in den regel niet veel nieuws. Tot omstreeks het midden van de bloemaand, als er tenminste geen plasregens vallen, blijven de duinen dor en droog en vooral in het gedeelte van onze kuststreek, waaruit men het water omhoogpompt en weghaalt, duurt het meestal tot Juni eer de voornaamste duinplanten in bloei staan. Noch de hartstochtelijke nachtegalenzang, die uit alle boschjes klinkt, (ook bij dag!), noch het wulpengejodel boven de vlaktes, kunnen hier den zomer brengen. De uitbundigheid van de vogels doet het dorre en droge van de duinen zelfs des te meer uitkomen. ☼ Het leven van planten en struiken schijnt in de eerste voorjaarsmaanden stil te staan. Wel hangt er sinds April een teer groen waas van nog onuitgevouwen bladknoppen in den meidoorn en spikelt er groen in de berkjes, maar de peppels houden hun groote, bruingroene bladeren zoo lang mogelijk in de harsige knop geborgen en de duindoorns, al bloeien ze vrij vroeg, lijken nog kaal. Beloftevol spreiden zich de witwollige toortsrozetten, de fijne kanten rondjes van den reigers-bek, de ruwe, lange bladlinten van het Slangenkruid over het poederdroge zand, maar in het hart worden knop en bloemstengel pas heel laat zichtbaar. ☼ Het is de regen, de dagenlange voorjaarsregen uit effen grijze lucht, waarop het

plantenleven hier wacht, waardoor het leven zijn kracht herwint. In een paar dagen veranderen dan de droge voorjaarsduinen in een frisch, groen landschap en wordt het zomer. De grond wordt vast, bijna stevig voelt het anders zoo mulle duinzand aan onder onze voeten en overal staan nu frisch en frisch de planten. Na een week zijn dan de stumperige groei-piekjes van de Salomonszegel uitgegroeid en onder ieder paar omhooggerichte blaadjes gaat een groenig wit kelkje open, eerst het onderste, later het bovenste. Uit de bloedroode rozetjes van het kandelaartje, later in den zomer verkleurend tot gewoon groen, groeit het stengeltje met de helderwitte bloempjes omhoog. ☼ Nu komen ook de millioenen zwarte Bibio's, de voorjaarsvliegen bij uitnemendheid, te voorschijn. Op het nu uitgelopen peppelblad, klapritselend in den wind, zetten zich de zwart- en goudgestreepte zweefvliegen te zonnen en op de bloeiende ligusters komt met motorsnelheid de eerste Bembex aanvliegen, een graafwesp, die in kleine kolonies hier en daar de duinhellingen bewoont. Het loopt nu naar den zomer. In de oude, hier en daar scheefgegroeide duinboschjes is het nu op zijn mooist. Tusschen de bruinrossig beschubde dennestammen lichten de grijswitte, schilferige berkestammetjes, winter en zomer dezelfde. Maar in hun kruinen woont de zomer. Vroolijk tinkelen in de oude donkergroene dennetakken de lichte, jonge spruitjes; uitgroeïend tot lange kaarsjes en beladen met de zwaarafhangende vrucht van fijngekarteld blad staat er de berk. Ook de kleine kruipwilg staat in Juni nog te bloeien, maar meestal is dit aardige struikje, dat zoo bij uitstek geschikt is om het

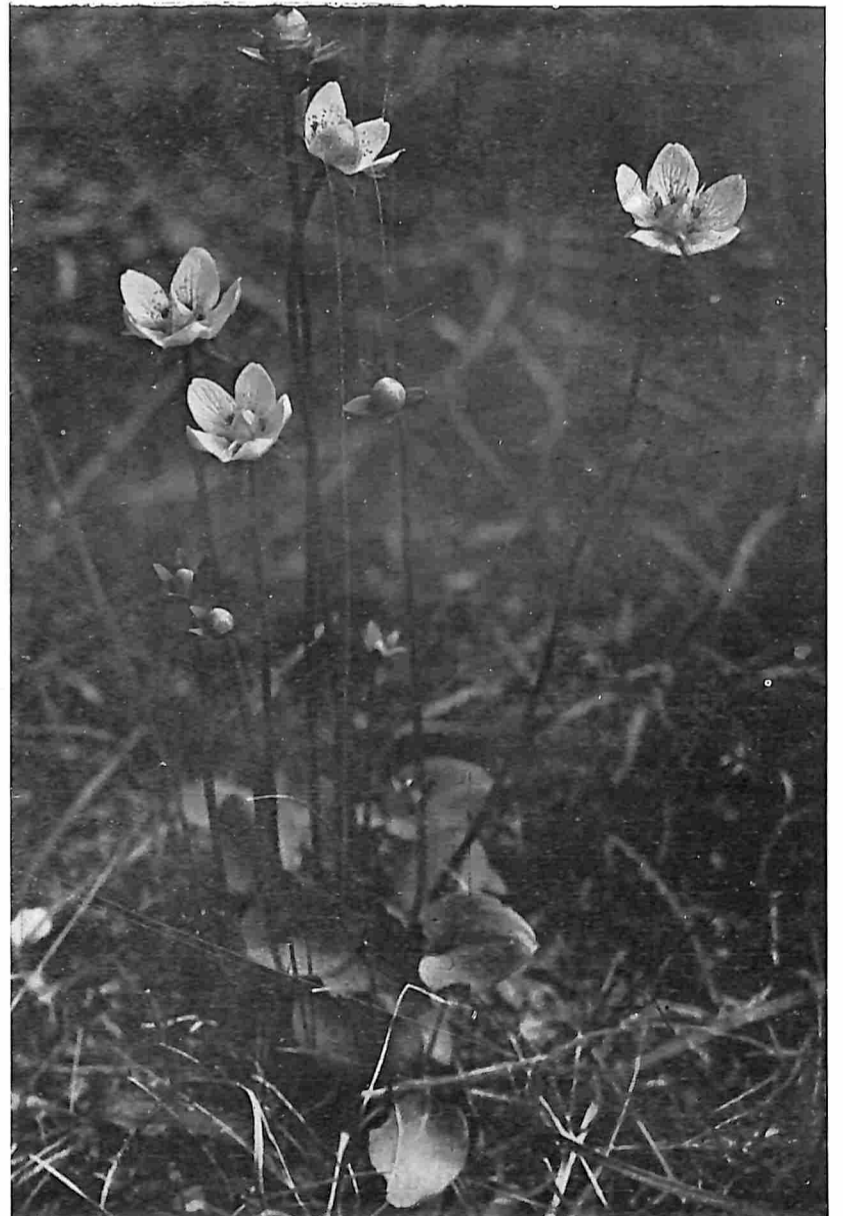

Foto Jan P. Strijbos

PARNASSIA

zand vast te houden, tegen het einde van Mei wel uitgebloeid. Zijn katjes vormden in den eersten voorjaarstijd, met de hondsdrif, de eenige uitkomst voor de honing en stuifmeel zoekende insecten en het was een genot het gekrioel op dezen bloeienden struik gade te slaan. Alles, wat in de duinen vliegt en leeft, was daar te vinden, de kleine *Andrena*'s, de dikke hommelmkoninginnen, de vulgaire honingbij, de parelmoervlinder, het zand-oogje, het blauwtje en de zweefvliegen kwamen hier, omdat er in den naasten omtrek niet veel anders te vinden was. Maar nu, in Juni, gaan meidoorn, liguster, Geldersche roos, lijsterbes en nog vele andere struiken en planten haar plaats innemen en het heeft er veel van, dat een rijke tijd voor de duinflora aanbreekt. Dat lijkt zoo omdat de meidoorns met hun duizenden bloemen als groote boeketten volop in het droge zand staan

te pronken, omdat de grond bedekt is met de talloze bloemschalen van de duinroos en omdat in de Geldersche roos de prachtige, groote tuilen zijn opengegaan. Maar in werkelijkheid is dit alles bedrog en ieder, die elk jaar vele malen de duinen bezoekt, die er van kind af aan excursies heeft gemaakt en bovendien de heerlijke beschrijvingen van vijftig jaar geleden heeft gelezen, begrijpt, dat ondanks den ieder jaar weerkerenden prachtigen bloei van de duinstruiken de flora toch verarmt, sterk verarmt en langzaam maar zeker achteruit gaat. En na het afgelopen jaar met zijn groot tekort aan regen in voorjaar en zomer, zullen er wel weer plekken zijn, waar planten verdwenen en plaats maakten voor een of andere taaie soort, die de droogte beter verdraagt. In de Amsterdamse waterleidingduinen in de buurt van Vogelenzang zagen wij b.v. in een paar jaar het prachtige duizendguldenkruid verdwijnen, dat aanspraak maakt op een behoorlijke watervoorziening. En zoo zouden wij door kunnen gaan. Diepe geulen doorsnijden overal dit gebied, nieuwe kanalen werden er nog bij gegraven en eigenlijk is de moerassige duinflora hier wel zoo goed als verdwenen. *Parnassia*, *Pirola*, *Hermidium*, *Gymnadenia*, al die bewoners van de vochtige duinpannen zullen wij hier te vergeefs zoeken. Ook aan de struiken en boomen is duidelijk te merken,

wie er wel en wie er niet tegen de droogte kan. De berk b.v. gaat tamelijk snel achteruit, hier en daar zijn de oudere boomen aan het verdrogen, sterven takken af en jonge aanwas is er zoo goed als niet. Gelukkig bevat het duinlandschap hier en daar nog oude veenlagen en wanneer deze niet zijn doorboord en een gunstige ligging hebben, kan dit de oorzaak zijn, dat er plaatselijk nog wel iets van de natte flora

overblijft. Maar min of meer winnen toch de populieren steeds terrein. Dat dit echter geen natuurlijke opvolging is, spreekt vanzelf, immers omdat de peppel goed tegen droogte kan, wordt hij overal veel aangeplant. Want wie in het gebied der waterleidingduinen goed oplet, zal merken, dat er merkwaardig weinig jonge meidoorns en Geldersche rozen groeien. Het zijn de oude, forsch uitgroeide struiken, die ieder jaar opnieuw vol bloesem prijken en den in-

druk wekken, dat het er nog zoo slecht niet voorstaat met die waterleidingduinen. ☒ Andere struiken schijnen zich echter nog steeds te kunnen voortplanten,

maar hen bedreigt een ander gevaar, n.l. de konijnenvraat, die in sommige gedeelten rampspoedig kan worden. De jonge boompjes gaan dan niet aan watergebrek te gronde maar doordat in het voorjaar de jonge spruitjes, in den winter de schors van de stammen wordt weggevreten. De jonge aanplant in de duinen, dennetjes of andere gewassen, worden dan ook zorgvuldig met gaas omgeven. Er zijn echter planten, die, ondanks konijnenvraat, toch blijven doorgroeien, slechte en goede jaren hebben, maar zich toch nog weten te handhaven. Hiertoe behoort in de eerste plaats het kardinaalshoedje, dat wij dikwijls met ontvelden

stam aantreffen. In het voorjaar schieten dan uit den stamvoet weer nieuwe jonge loten op, die snel groeien en allerlei afwijkingen vertoonen. Natuurlijk loopen deze loten ook weer de kans door de konijnen onderhanden te worden genomen. Oude, volgroeide kardinaalshoeden zijn zeldzaam en aan den vorm van den struik is meestal hun strijd te bemerken. Ook de wespenorchis heeft nogal eens van vreterij te lijden, de bloeitoppen worden dan bij dozijnen opgepeuzeld, maar ook deze plant weet zich door het vormen van nieuwe bloemknoppen nog wel te handhaven. Geluk-

Foto C. A. v. d. Gen

LIGUSTER

BLOEIENDE LIJSTERBES

kig bestaan er ook planten, die door de konijnen worden gemeden, al is het natuurlijk wel mogelijk, dat in de toekomst ook deze nog eens geconsumeerd zullen worden. Ook zijn de konijnen natuurlijk gevaarlijk als ondergravers van het duin, zoodat gevaar voor onverstandige wandelaar, die zijn voet op een pas voetstap achterlaat, voor het konijn niet onder! Uitbeteekenen, dat de groote roofvogels geen voedsel meer zouden vinden en dat aan tapuiten en kleine boschduiven de gelegenheid tot nestelen zou worden ontgenomen. Zoo hebben ze, als alle dieren, toch ook hun plaats in het duinlandschap. Hun aantal moest echter niet zoo schrikbarend toenemen. Oorspronkelijk zijn de duinen door het ingrijpen van den mensch dus ook al lang niet meer, aardappelteelt en fazantenjacht deden het hunne er nog toe. Maar in één opzicht moeten wij misschien toch dankbaar zijn, dat zooveel duinterrein als waterleidinggebied aan particulieren is onttrokken. Nu zijn er tenminste nog duinen, terwijl ze anders misschien plaats hadden moeten maken voor villarijen en autowegen en ook zijn er, al worden zij zeldzamer, nog wel mooie vochtige plekken te vinden. Daarover een volgende maal.

Zes oude proeflokalen en slijterijen te Amsterdam

DOOR WILLY VAN DER TAK

(Slot)

IN het Kattégat, het kleine straatje, dat dicht bij het station de Spuistraat met de Stroommarkt verbindt, ligt er één, dat tot de pronkjuweelen op dit gebied behoort. En dat — als gebouw, niet als slijterij — de beide in het vorige nr. genoemde in ouderdom aanmerkelijk overtreft. De geschiedenis van deze taveerne „De Zilveren Spiegel”, die sinds enkele jaren het eigendom is van de vereeniging „Hendrick de Keyser” wijkt eenigszins af van de gangbare historie van de Amsterdamsche slijterijen — zij is bewogener, want het huis is, met zijn tweelingzusje „De Gouden Spiegel”, niet zooals de andere altijd in dezelfde handen geweest. Het resultaat was dan ook dat, toen in 1926 „Hendrick de Keyser”

de beide gebouwtjes in handen kreeg, er van de oorspronkelijke schoonheid en aantrekkelijkheid maar weinig over was — en dat het enkele jaren heeft geduurd voor de restauratie van de twee onooglijke huisjes aan het Kattégat de twee frissche, fleurige, welverzorgde gebouwtjes heeft gemaakt, die er nu den voorbijganger of bezoeker toelonen. ☼

Uit oude kaarten is gebleken, dat vroeger het „Kattégat” een vrij breede gracht was, die aan den eenen kant uitmondde in de Nieuwezijds Achterburgwal (die na zijn demping de Spuistraat is gaan heeten) en aan den anderen doodliep op de Stroommarkt. Op dit „Kattégat” kwam een verbindingsarm met het Singel uit, die eerst ook het „Kattégat”, en later het „Canaal” werd genoemd. Omstreeks het begin van de zeventiende eeuw moet het „Kattégat” gedempt zijn, zoodat toen het tegenwoordig nog bestaande Kattégat ontstond, waarin blijkens den gevelsteen in 1614 de twee huisjes werden gebouwd: Het „Canaal” werd pas veel later gedempt en komt op een aquarel van Aartman uit 1830, waarop ook de beide huisjes zichtbaar zijn, nog voor. Toen het ten slotte ook verdween, kreeg het den naam van Koggestraat, dien het tegenwoordig nog heeft. ☼ Die aquarel van Aartman, die in het Amsterdamsche Gemeente-archief gevonden werd, is bij de restauratie van „De Gouden en de Zilveren Spiegel” van groote beteekenis geweest. Men heeft er de oorspronkelijke indeeling van de ramen op terug kunnen vinden; men heeft kunnen zien, dat de ontsierende pleisterlaag, die de gevels bedekte, er niet op thuis hoorde en inderdaad heeft men bij het schoonmaken onder de pleister de oorspronkelijke roode baksteen en de banden en togen van gele steen, die

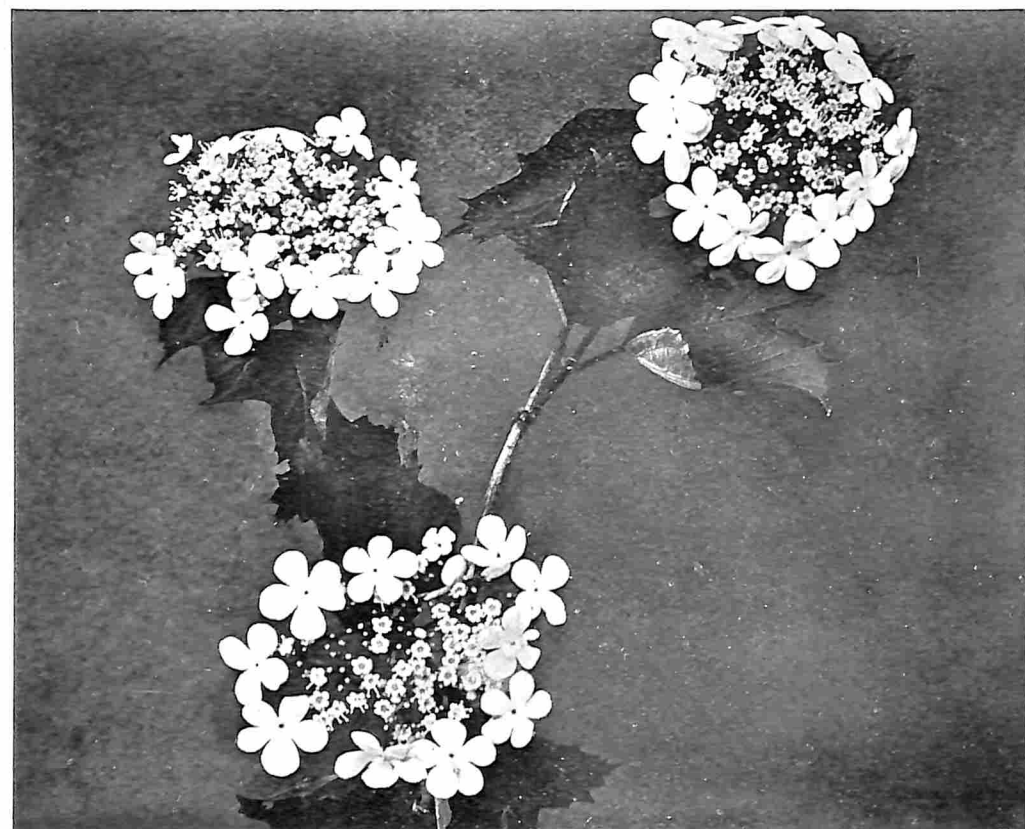

Foto R. Tepe

BLOEIENDE TAK VAN DE GELDERSCHE ROOS

Foto C. A. v. d. Gen SALOMONSZEGEL

op de aquarel duidelijk uitkomen, teruggevonden. Men heeft de verdwenen luiken opnieuw aangebracht, en ten slotte het interieur weer op oud-Hollandsche wijze hersteld. Vooral bij „De Zilveren Spiegel” is dat een groot succes geworden — zoowel de „taveerne” op de benedenverdieping, als het buitengewoon mooie oud-Hollandsche vergaderzaaltje op de eerste zijn van een groote aantrekkelijkheid. ☼ De naam van de twee huisjes, „De Gouden en de Zilveren Spiegel” heeft aanleiding gegeven tot heel wat gissingen, en tot een volkomen bevredigende oplossing is men niet gekomen. De naam „Spiegel” voor huizen en gebouwen kwam in het Amsterdam van de zestiende en zeventiende eeuw meer voor, men vond er onder andere een „roode” spiegel, een „cristallijnen” spiegel, „De twee Spiegels” en „De drie Spiegels” en in 1669 was er in Kalverstraat nog een tweede „Zilveren Spiegel” bekend. Men neemt aan, dat dit verschijnsel verband houdt met den bekenden Amsterdamschen familienaam „Spiegel”, en in het geval van „De Gouden en de Zilveren Spiegel” zou die suppositie wonderwel uitkomen, want het staat vast, dat de twee huisjes in 1681 in het bezit waren van burgemeester Willem Backer van Amsterdam, die getrouwd was met Bregitta Spiegel. Mogelijk heeft de burgemeester de twee huisjes in een galante bui naar zijn vrouw ge-

„DE GOUDEN SPIEGEL” EN „DE ZILVEREN SPIEGEL” AAN HET KATTEGAT TE AMSTERDAM VÓÓR DE RESTAURATIE

Nieuwe Zijds Voorburgwal. ☞ Wie nu zijn zwerftocht langs de oude proeflokaaltjes en slijterijen van Amsterdam wil voortzetten, komt terecht in dat gedeelte van Amsterdam, dat Baedeker zoo schromelijk verwaarloost: de Jordaan. Jammer genoeg! want de Jordaan, als één van de oudste stadsgedeelten, kan op veel typische schoonheid bogen, en met zijn schilderachtige kronkelgrachtjes, zijn nog steeds bestaande merkwaardige voetgangersbruggetjes en zijn oude huisjes is hij één van de gedeelten van Amsterdam, die eigenlijk allermint door vreemdelingen verwaarloosd moesten worden. ☞ Het oudste van de drie oude slijterijen, die in de Jordaan te vinden zijn, is ook het oudste van alle Amsterdamsche, namelijk het beroemde van 1575 dateerende „huis met de luifel” van de Erven Lucas Bols op de Rozengracht, dat ook uiterlijk de aandacht overwaard is, maar waarvan helaas het prachtige oud-Hollandsche proeflokaaltje, dat zich op de benedenste verdieping bevindt, niet meer voor het publiek toegankelijk is. ☞ Met het andere „huis met de luifel”, dat in het midden van de Westerstraat bij de Prinsengracht ligt, is dat gelukkig niet het geval. De oude slijterij, die er in 1684 opgericht werd, bestaat nog geheel in zijn oorspronkelijken toestand; hij draagt zijn naam „In het Rinsche Anysvat” nog steeds met eere en zoowel van buiten als van binnen is het oude huis in „the pink of condition”. Het is van de oprichting af een slijterij en het eigendom van de ernaast gelegen distilleerderij geweest — het elegant gebogen halsgeveltje is één van de mooiste van de Westerstraat, die toch op dat gebied nog heel wat over heeft uit den tijd, toen hij nog Anjeliërsgracht heette en niet gedempt was. Met de demping is helaas vrijwel alle charme van de vroegere Anjeliërsgracht verdwenen — de oude bruggetjes over het spiegelend water, de zware boomen langs de wallekanten hebben plaats gemaakt voor een breede, moderne straat, waarin oude huisjes en oude geveltjes moeilijk tot hun recht komen. Des te meer pleit het voor „In het Rinsche Anysvat” dat zijn charme zich toch nog weet te handhaven! ☞ Precies andersom is de historie te werk gegaan met het zesde en laatste van Amsterdam’s oude slijterijtjes. Het ligt, en lag altijd, aan de Eglantiersgracht, vlak

noemd — weinig denkende, dat de naam twee en een halve eeuw later nog zou bestaan en gebruikt worden! ☞ De restauratie van „De Gouden en de Zilveren Spiegel” is nog van te recenten datum, dan dat de reputatie van het tweetal al heel groot kan zijn, maar ze verdienen in allen gevalle de aandacht ten volle, zooals ze daar knus en vriendelijk aan den voet van de „ronde Lutherische” met haar groen koperen koepl bij elkaar liggen in het schijnbaar onbeteeke-nendestraatje achter de

bij de Prinsengracht — en de Eglantiersgracht is niet, zooals de Anjeliërsgracht, gevallen als slachtoffer van het moderne verkeer. Zij is nog steeds wat zij vroeger was: een smal, donker grachtje, waarover zich zware boomen buigen, waarover zich een paar oude bruggetjes spannen — met twee kaden aan weerszijden, die nog steeds hun oude bestrating van groote ronde keien bezitten en waarvan de oude huisjes, die er staan, nog volkomen thuis hooren. De Amsterdamsche destillateur Hoppe richtte hier in het midden van de zeventiende eeuw een likeurstokerij op — die echter in 1820 door brand verwoest werd, zoodat de slijterij uit dat jaar dateert. Het oude geveltje viel als slachtoffer: en alleen het inwendige van de oude slijterij heeft men op bewonderenswaardige wijze kunnen restaureeren, zoodat het in de rij van de oude Amsterdamsche proeflokalen een waardige plaats inneemt. ☞ Het zestal is in allen gevalle de moeite van een zwerftocht door oud-Amsterdam overwaard. En voor velen zal het vermoedelijk in groote mate tot hun charme bijdragen, dat ze, niettegenstaande hun ouderdom niet tot monumenten geworden zijn, die mogelijk als reminiscenties uit de zestiende en zeventiende eeuw van groot belang zouden zijn — maar die toch niets meer dan reminiscenties zijn, waaraan het leven ontbreekt. Integendeel — ze zijn alle nog springlevend, ze vervullen alle nog de functie, die ze al een paar eeuwen lang vervuld hebben — Amsterdam is trotsch op ze, en de Amsterdammer, met zijn merkwaardig instinct voor de charmes van zijn stad, houdt zijn oude proeflokaaltjes in eere; het gevoel, dat hij daar mee als het ware de rol van beschermheer over een deel van Amsterdam’s stadsschoon vervult draagt daar ongetwijfeld toe bij. De vaten met de blinkend gepoetste geelkoperen kranen, die er langs de muren opgestapeld liggen, zijn niet zoo maar een loos symbol; en de flesschen, die op de planken achter de toonbank geschaard zijn staan daar niet enkel en alleen als garnering. Wie de oude Amsterdamsche proeflokalen en slijterijtjes op de spitsuren gaat opzoeken, die kan daar niet alleen twee, maar zelfs drie vliegen in één klap slaan: hij vindt er de vroegere Hollandsche bouwkunst, het tegenwoordige Amsterdamsche leven, en de resultaten van één van Holland’s oudste industrieën bijeen. ☞ En wie eenmaal kennis gemaakt heeft met dit zestal, die zal nooit meer kunnen zeggen dat de Hollanders hun nationale producten niet op pakkende wijze ingang weten te doen vinden. „Un repas sans vin est une journée sans soleil!” is de slagzin van den Franschen wijnhandelaar. Het moge waar zijn — maar wat zou Amsterdam zijn zonder zijn oude proeflokaaltjes met hun prachtige geveltjes en hun mooie interieurs?

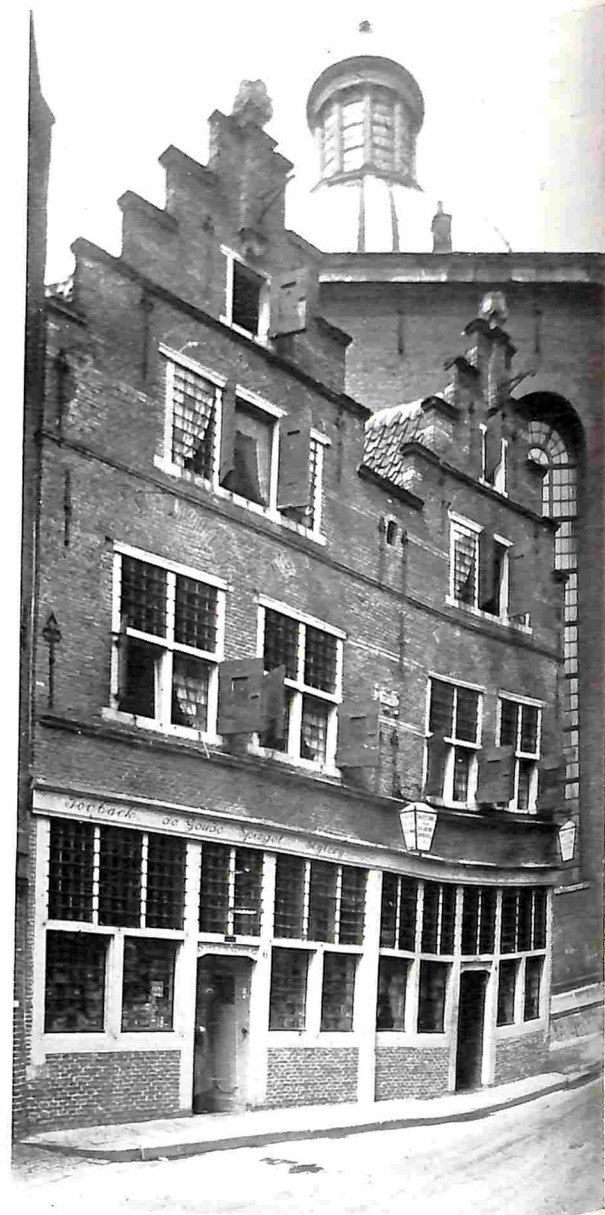

Foto C. J. Steenbergh

DEZELFDE HUISJES NA RESTAURATIE DOOR DE VEREENIGING HENDRICK DE KEYZER

OP HET ROTENTURMSCHLÖSSL

DOOR M. VAN ITTERSUM-VAN ITTERSUM

HET gebeurde gedurende de paar dagen, die wij op het kleine kasteeltje bij goede vrienden in Tirol doorbrachten. Het lag boven op een berg en was even oud als het dorpje, dat er sinds onheuglijke tijden bij hoorde. Even oud en even arm. Doch aan dit lastig euvel leden de bewoners van het Rotenturmschlössl eerst, sinds de inflatie in Oostenrijk haar intrede had gedaan. In den beginne kostte het den dorpingen veel moeite zich bij dit droevige feit neer te leggen. Ze waren van oudsher gewend in steeds was hun nood gelenigd. Maar toen de slotheer zijn beurs platter en platter zag worden, kon er van finantieele hulp natuurlijk geen sprake meer zijn. Hij was echter te bemind, dan dat dit eenigen invloed op en zoo bleef hij de raadsman in alle dorpsaangelegenheden, die soms van droevigen aard, doch ook vaak niet zonder humor waren. ☼ Van dit laatste feit hebben wij ons gedurende het korte verblijf in het romantische kasteeltje kunnen overtuigen. Daar was Sep, die een harmonika bezat, waarop hij wondermooi speelde, doch welke hij tenslotte op tragische manier verloor. Verder Anton, die een ambtenaar voor den ouden mandenmaker Püchl aanzag, hoewel deze reeds lang geleden gestorven was. En dan had je de volkstelling, die zooveel hoofdbrekens veroorzaakte. Doch ik wil nu van voren af aan beginnen. ☼ We waren 's morgens aangekomen en hadden ons na de lunch op een beschut plekje van het terras voor het huis gezet om ons te koesteren in de verwarmende stralen van de Maartsche zon. Voor ons lag het grootsche panorama van het schoone land Tirol. Trotsch staken de bergen hun met sneeuw bedekte toppen in de lucht. Daarheen was de strenge winter gevluht om plaats te maken voor het voorjaar, dat als eene liefelijke jonkvrouw zijn intocht hield in lagere gewesten. Plotseling schrikte een knorrige stem ons op uit het dolce far niente, waaraan we ons zwijgend hadden overgegeven en een oogenblik later stond een lange, magere man voor onzen gastheer, die hem half lachend, half zuchtend begroette. ☼ „Veel rust gunnen jullie mij daar beneden niet, Stadler”, zei hij. „Wat is er nu weer?” Meteen stelde hij den bezoeker aan ons voor, welke een beambte uit het stadje S. bleek te zijn, een uur loopen daar vandaan. ☼ Het geval, waarvoor hij de lange wandeling had ondergaan, was echter zoo merkwaardig, dat we de onwelkome stoornis gaarne vergaven en weldra geheel en al oor waren. Doch evenmin als de ambtenaar be-

grepen we er iets van, hoe het mogelijk was, dat na de volkstelling, die hij verleden jaar had gehouden, het cijfer van het aantal inwoners tot op heden onveranderd was gebleven. „Het is een raadsel”, mompelde de brave man, „want volgens het geboorteregister, dat ik zoeven heb ingezien, is de bevolking wel degelijk toegenomen”. ☼ „Ik zal Toni eens laten komen”, besliste onze gastheer. „Hij is de oudste van het dorp en een goochermerd, die u zeker zal helpen met de oplossing van dit probleem”. ☼ Toni kwam. Reeds zijn uiterlijk wekte onzen lachlust op. Hij was klein, met een rond buikje, dat hij met een zekere waardigheid voor zich uit droeg. Borstelige wenkbrauwen boven slimme, grijze oogjes en verder een kokkerd van een neus, waarop een groote wrat met drie haren er op. Het kostte eenige moeite den dik-

kerd aan het verstand te brengen, wat er eigenlijk aan de hand was. Want Toni kwam kersversch uit de Wirtschaft en was blijkbaar vol zoeten wijns. Doch toen hij er eindelijk achter was, ging hij wijdbeens voor ons staan, legde een vinger tegen zijn neus, waaruit alle wijsheid scheen te moeten komen en sprak gewichtig, hoewel met eenigszins dikke tong, de volgende denkwaardige woorden: „Wissens, dös ist ganz einfach. Wenn hier a kloans Kind geboren wird, is schon oaner von di Burschen aus 'm Dorf aussa”. ☼ Verbluft keken we naar den kleinen man, die ons een veelbeteekenend knip-oogje gaf. Doch vóórdat

Foto Tiroler Verkerkswerbung, Innsbruck

HET ROTENTURMSCHLÖSSL

we iets konden zeggen, nam het gesprek onverwachts eene andere wending. Den man der wet verbaasd aanstarend, hakte Toni verheugd: „Vertel u eens even, bent u Herr Püchl?” ☼ „Toni”, zei onze gastheer streng, „wat is dat voor eene ongepaste aardigheid! Die mijnheer is een ambtenaar uit de stad”. ☼ Zijn woorden maakten echter weinig indruk op den 70-jarige. „Daar was de oude mandenmaker toch ook vandaan”, zei hij, den beambte gemoedelijk toeknikkend, die onrustig op zijn stoel heen en weer schoof. „Hij is verleden jaar gestorven, u zult het dus wel niet zijn! Hoewel, . . .” ging hij hardnekkig verder, „het is niet te gelooven, hoe u op hem lijkt. Denkt u eens goed na, misschien bent u toch Herr Püchl!” Hij legde nu vertrouwelijk zijn hand op den schouder van den aangesprokene, die met een ruk opstond en kortaf antwoordde, dat hij niet zoo heette. Maar Toni was niet van zijn stuk te brengen. „Als u goed nadenkt, komt u er nog wel op”, zei hij aanmoedigend. „Püchl kon zich vroeger ook zoo opwinden over kleinigheden. Die zei ook altijd, dat hij het niet was, als men hem voor een ander hield. Daarom geloof ik tòch, dat u het bent!” ☼ Doch nu werd het den

we iets konden zeggen, nam het gesprek onverwachts eene andere wending. Den man der wet verbaasd aanstarend, hakte Toni verheugd: „Vertel u eens even, bent u Herr Püchl?” ☼ „Toni”, zei onze gastheer streng, „wat is dat voor eene ongepaste aardigheid! Die mijnheer is een ambtenaar uit de stad”. ☼ Zijn woorden maakten echter weinig indruk op den 70-jarige. „Daar was de oude mandenmaker toch ook vandaan”, zei hij, den beambte gemoedelijk toeknikkend, die onrustig op zijn stoel heen en weer schoof. „Hij is verleden jaar gestorven, u zult het dus wel niet zijn! Hoewel, . . .” ging hij hardnekkig verder, „het is niet te gelooven, hoe u op hem lijkt. Denkt u eens goed na, misschien bent u toch Herr Püchl!” Hij legde nu vertrouwelijk zijn hand op den schouder van den aangesprokene, die met een ruk opstond en kortaf antwoordde, dat hij niet zoo heette. Maar Toni was niet van zijn stuk te brengen. „Als u goed nadenkt, komt u er nog wel op”, zei hij aanmoedigend. „Püchl kon zich vroeger ook zoo opwinden over kleinigheden. Die zei ook altijd, dat hij het niet was, als men hem voor een ander hield. Daarom geloof ik tòch, dat u het bent!” ☼ Doch nu werd het den

ambtenaar te kras. Toni toesnauwend, dat hij zwijgen moest, nam hij haastig afscheid en verdween om den hoek van het huis, den dikkerd in verbazing en ons in een lachbui achterlatend. Wanneer we echter dachten, dat van de dorpeelingen alleen Toni aanleiding tot hilariteit zou geven, zouden we weldra merken, dat dit eene vergissing was. Eenige dagen later was het Sep, de veelbelovende zoon uit de herberg, „Der ewig dürstende Ziegenbock”, die het dorpje op stelten zette door het verlies van zijn trekharmonika. Dit instrument lag niet alleen hem, maar

ook den overigen dorpeelingen na aan het hart. Het was bijzonder mooi en bovendien zeer duur geweest. Eigenlijk te duur voor Sep, die echter toen nog goed verdiende en alle hoop had den koop door middel van afbetaling op termijnen te doen slagen. Daar hij zeer muzikaal was, leerde hij er spoedig uitmuntend op spelen, zoodat het niet lang duurde, of er werd geen feest gegeven, waar de jeugdige virtuoos niet bij moest zijn, om den avond met dansmuziek op te luisteren. Doch toen hij door de slechte tijden zijn betrekking verloor, werden de kansen, dat de harmonika ooit zijn eigendom zou worden, steeds geringer. Weldra hield de afbetaling geheel op en op een goeden dag kreeg hij van den winkel een brief, waarin hij werd verzocht het instrument terug te zenden. Maar hier wilde de koppige Tiroler niets van weten. Wat? Was twee derde niet reeds betaald en moest hij er nu weer afstand van doen, alleen omdat hij geen werk had? Dat zou metertijd wel terecht komen

en zoo lang kon de winkel best wachten. Doch de strenge heeren uit de stad dachten er anders over en kort daarop verscheen er op onzen berg een gendarme, die nota bene het instrument zoo maar dadelijk mee wilde nemen. Sep werd razend en brulde den indringer toe het huis en den berg terstond weer te verlaten, hetgeen de laatste natuurlijk niet deed. Er ontstond een strijd, waarbij de beide mannen zich van de harmonika meester wilden maken. „Laat je los!” schreeuwde Sep, haar bij de hooge toetsen vastpakkend. „Doe het zelf”, antwoordde de gendarme, aan den baskant trekkend. De harmonika rekte zich als een slang en hief een jammerenden zwanenzang aan. Plotseling weerklonk een hartverscheurende gil en meteen was alles voorbij. In de eene hoek van de kamer lag Sep, de linkerhelft in zijn armen geklemd,

terwijl de gendarme in den anderen hoek verbluft de rechterhelft bekeek. Doch hiermede was de tragedie niet ten einde, want toen Sep tot bezinning kwam en zag, wat er gebeurd was, geraakte hij in zulk een woede, dat hij de rest van het ongelukkige instrument luid vloekend tot moes trapte. Natuurlijk had dit muisje nog een staartje. De dorpsmuzikant werd voor het gerecht gedaagd, waar men hem tot een flinke schadevergoeding veroordeelde. Aangezien we allen medelijden met hem hadden, hielden we een collecte en werden zoodoende de onkosten gedekt.

Maar met dit al zal er voorloopig op den berg geen vroolijke dansmuziek meer weerklinken, want den ouden Toni, den dorpswijze, de verzuchting deed slaken, dat het met die dwaze stadsmenschen niets gedaan was. Want had hij dit niet al gemerkt aan Püekl, die geen Püekl meer wilde zijn?

DE OKAPI

(Slot van bladz. 267)

PEENS voelde de blanke, dat de grond onder hem wegzakte. Met een doordringenden kreet deed hij een verwijfden sprong achterwaarts. Maar hij gleed uit op den kleverigen rand van den kuil, die twee meter diep en slechts met een dun vlechtwerk en takken bedekt was. Een olifantenva! Een ontzettende gil sneed door de lucht. En een door merg en been gaande kreet: „Bwari — Bwari . . . help!” volgde. Met van haat vervulde oogen, met op elkaar geklemden tanden naderde de dwerg den rand van den kuil. Zwijgend keek hij naar Vanimpe. Grijnzend hief de pygmeë het geweer van den blanke op, dat naast den kuil lag. En mikte op den adjudant. Plotseling echter liet hij het wapen zakken. Hij had zich bedacht! En met een dui-

vvelsch lachje keerde hij, zonder om te zien, naar zijn dorp terug. Plotseling hield het gejammer op. En in de heldere lucht, waarin wolken muskieten dansten, was niets meer te vernemen, dan het lichte ruischen van het hooge gras in den aanzwellenden wind.

UHLAND had bij de uitgave van zijn gedichten een zwaren strijd met het drukfoutenduiveltje te voeren. De poëtische voorrede:

„Lieder sind wir. Unser Vater
Schickt uns in die offne Welt
Auf dem kritischen Theater
Hat er uns zur Schau gestellt . . .”

begon in de proef: „Leider sind wir . . .” en deze fout werd zóó goed gecorrigeerd, dat de eerste uitgave begon: „Lieder sind wir . . .”

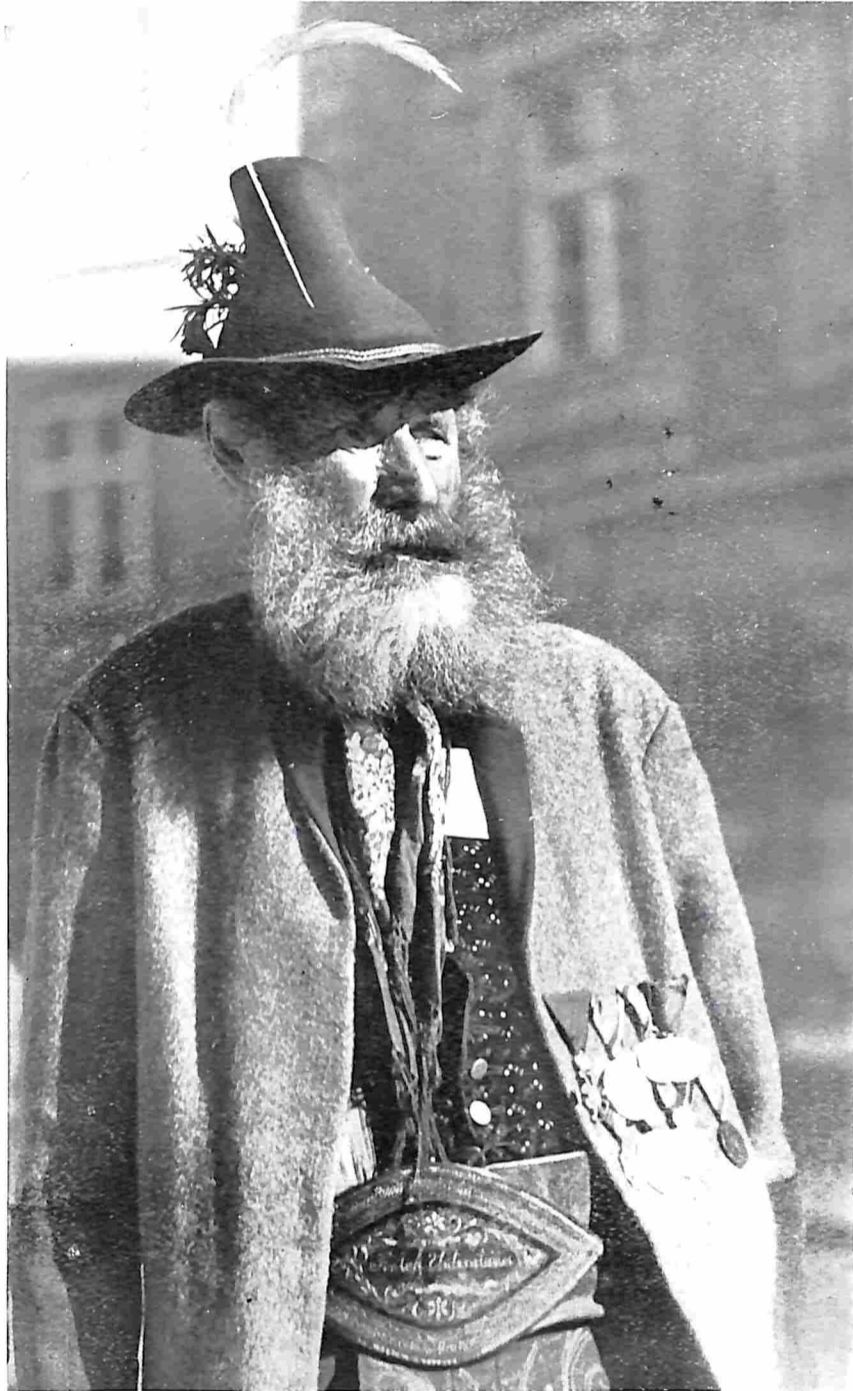

Foto Tiroler Verkerswerbung, Innsbruck

EEN OUDE TIROOLSCH E BOER